

Limburg heeft nood aan onderwijs tegen ongelijkheid

Simon Heijens & Marijke Luykx

Studiedienst PVDA Limburg | Augustus 2016

Inhoudsopgave

Limburg heeft nood aan onderwijs tegen ongelijkheid.....	1
1. Onze basisprincipes op gebied van onderwijs	1
2. Analyse over de onderwijssituatie in cijfers.....	1
2.1 Vlaanderen.....	1
2.2 Limburg.....	2
2.3 13 Limburgse gemeenten met grote achterstanden	3
3. Welke discriminatiemechanismen zijn er?.....	4
4. Een kwaliteitsvol onderwijs tegen ongelijkheid.....	5
5. Een brede onderwijshervorming	6
5.1 De invloed van de sociale achtergrond op de studiekeuze.....	6
5.2 Het watervalstelsel.....	7
5.3 Sociale segregatie	8
5.4 Stel de studiekeuze uit.....	8

1. Onze basisprincipes op gebied van onderwijs

Alle kinderen en jongeren willen leren en hebben leerrecht. Recht op leren, op uitleg, op hulp, op een luisterend oor. Maar ook het recht op tijd voor zichzelf zonder permanent onder druk te staan. Wanneer bepaalde groepen leerlingen niet mee kunnen in ons onderwijs dan zijn wij als maatschappij verplicht om ons onderwijssysteem kritisch te benaderen en de tekorten in het systeem weg te werken. Het recht op onderwijs voor ieder kind is opgenomen in het verdrag over de rechten van het kind. Wij willen kwaliteitsvol onderwijs dat ongelijkheid bestrijdt.

Kwaliteitsvol: Het onderwijs focust op algemene persoonlijke ontwikkeling, op bewust burgerschap en op beroepsvoorbereiding. De drie luiken zijn evenwaardig en vormen samen de doelstelling van het onderwijs. School mag niet alleen dienen om een vak te leren. Ook cultuur, kunst, sport, levenswijze en inzicht in de evolutie van de samenleving zijn relevant. De school heeft aandacht voor een evenwichtige ontwikkeling en voor het algemeen welzijn van ieder kind, voor zijn intellectuele, lichamelijke, culturele en emotionele noden.

Ongelijkheid bestrijden: Wij willen een onderwijs dat ontwikkelingskansen biedt aan alle kinderen, dat kansarme kinderen de mogelijkheid biedt om op te klimmen op de sociale ladder. Kinderen en jongeren hebben allen recht op een veelzijdige basisvorming, een stevige basis van maatschappelijke relevante kennis en inzicht in techniek en de wetenschappelijke basis daarvan.

2. Analyse over de onderwijssituatie in cijfers

2.1 Vlaanderen

Het onderwijs in Vlaanderen scoort op de PISA-testen bij de 15-jarige leerlingen hoog in wiskunde en talen. Maar het behoort volgens het PISA-onderzoek ook tot de meest ongelijke onderwijssystemen in Europa. Van alle landen in het onderzoek, 63 in het totaal hebben allochtone leerlingen in Vlaanderen de grootste achterstand op autochtone leerlingen.

De huidige Vlaamse regering wil 819 miljoen euro besparen op onderwijs. Scholen en CLB's zien jaarlijks hun werkingsmiddelen fors dalen. Op 5 jaar 150 miljoen minder. Daarnaast zullen er 1.500 voltijdse banen in onderwijs verdwijnen.

Enerzijds duwt de huidige besparingsregering steeds meer gezinnen in armoede. Anderzijds is het onderwijssysteem in Vlaanderen zeer discriminerend naar leerlingen die leven in arme gezinnen. In het ASO vormen de kinderen uit de middenklasse en rijkere gezinnen de meerderheid van de leerlingengroep. In het beroeps-, het buitengewoon beroep- en het deeltijds beroepsonderwijs vormen de kinderen uit de arbeidersgezinnen en kansarme gezinnen de meerderheid.

Je moet leerlingen niet pampieren maar je moet wel de behoeften van de leerlingen lenigen: de drie basisbehoeften om te kunnen groeien: jezelf mogen zijn ook al ben je anders (afkomst, sociaaleconomisch), je verbonden voelen met medeleerlingen en leerkrachten (ik krijg input waardoor ik leer en groei, we gaan samen tot aan de meet) en je competent voelen (ik slaag in mijn opdrachten, ik kan iets, ik krijg ruimte om te zoeken waarin ik talent heb). Bij kansarme leerlingen zijn deze basisbehoeften vaak gefrustreerd door faalervaringen en door de kloof tussen de schoolcultuur en de thuiscultuur. In dialoog met de leerling kunnen we zijn leerproces te versterken. Hierbij is een goede zorgstructuur in achterstandswijken waardevol omdat er dan ruimte is voor samenwerking tussen jeugdzorg, welzijn en onderwijs. Maar huidige regering bespaart in onderwijs 819 miljoen euro, in zorg 421 miljoen, in de jeugdsector 1.040 miljoen.

2.2 Limburg

Heeft het onderwijs in Limburg problemen? ¹

- De cijfers voor de hele provincie schommelen rond het Vlaamse gemiddelde. Toch enkele aandachtspunten:
- Limburg telt in verhouding met Vlaanderen meer professionele bachelors en minder masters.
- In 35 van de 44 Limburgse gemeenten ligt de scholingsgraad lager dan het Vlaamse gemiddelde.
- In Limburg verlaat 11,6% van de jongeren de school zonder diploma. Alleen Brussel 19,6% en provincie Antwerpen 14% doen het slechter.
- 1 op 9 kinderen groeit op in een kansarm gezin. De kinderarmoede was nooit zo groot. In 2005 was dit 6%, in 2014 11,76%.²

1

Volgende cijfers over het onderwijs en tewerkstelling in Limburg komen uit de diepte-analyse door de provincie in 2015 met gegevens enerzijds van het departement Onderwijs en Vorming, anderzijds van het Steunpunt Sociale Planning (SSP) van het provinciebestuur Limburg.

2

- 24,5% Van de Limburgse bevolking heeft een andere dan de Belgische herkomst.
- De aansluiting op de arbeidsmarkt verloopt in Limburg minder goed dan in de meeste andere provincies. Limburg telt 14,5% werkzoekende schoolverlaters 1 jaar na het schoolverlaten. In heel Vlaanderen is dat 12%. Het tewerkstellingsaanbod in Limburg ligt lager. In 2014 bedroeg aantal niet-werkende werkzoekenden per openstaande vacature 16,4 in Limburg tov 10,4 in Vlaanderen. In bepaalde gemeenten ligt dit percentage veel hoger, zelfs tot 53%..

Vlaanderen is de derde rijkste regio's ter wereld. Dat zei de minister-president in zijn septemberverklaring 2015. De afgelopen 15 jaar is die rijkdom met nog ééns 40 procent gestegen. De jeugd is de toekomst. Limburg mag haar talenten niet laten begraven. Kritische en goed geschoolde burgers zijn haar grootste gave. De tewerkstelling voor laaggeschoolde arbeidskrachten is in Limburg sterk gekrompen door de sluiting van de Ford en onderaannemingen. Nieuwe bedrijven zoals in het THOR-park met energyville vragen hooggeschoolde arbeidskrachten.

2.3 13 Limburgse gemeenten met grote achterstanden³

Op gebied van sociale ongelijkheid binnen onderwijs scoort Vlaanderen helaas zeer hoog. Die ongelijkheid is ook regionaal verdeeld. De ongelijkheid is extreem hoog naar de groep allochtone leerlingen van de 2de en 3de generatie. Een kind met een migratie – achtergrond heeft 5 keer meer kans dan een autochtoon kind om in een concentratieschool te zitten. (Pisa 2012). In Limburg situeert de grote groep van concentratiescholen zich in de vroegere mijnstreek. Deze scholen engageren zich sterk voor hun leerlingen, maar hebben meer ondersteuning nodig om het tij te keren.

Als je inzoomt op het gemeentelijk niveau, dan zie je dat we in 13 gemeenten echt wel problemen hebben. Dat blijkt uit de diepteanalyse van de provincie Limburg in 2015 op vraag van de Vlaamse minister van Onderwijs Hilde Crevits.⁴

In 13 gemeenten zijn de verschillen groot. Dat zijn de vroegere mijn gemeenten, Beringen, Houthalen-Helchteren, Heusden-Zolder, Genk, Maasmechelen en daarnaast Dilsen-Stokkem, Lanaken, Bilzen, Tongeren, Sint Truiden, Heers en Leopoldsburg.

Deze gemeenten scoren op allerlei socio-economische factoren boven het gemiddelde:

- In Genk leeft 24,3% van de kinderen in armoede. In Maasmechelen is dit 22,9%, in Heusden-Zolder 21%, in Leopoldsburg 18,5%.
- 24,5% van de Limburgers is van vreemde origine. In de mijn gemeenten is ook het percentage Limburgers van vreemde origine veel hoger: in Genk en Maasmechelen meer dan 52%.
- In Genk verlaat 19,4% de school zonder diploma, in Maasmechelen 18,8%, in Houthalen-Helchteren en Dilsen-Stokkem 17,2%, in Sint-Truiden 16,3%.
- In deze gemeenten ligt de scholingsgraad van de bevolking gemiddeld veel lager.

Volgens de index vna Kind en Gezin op basis van 6 criteria, het maandinkomen van het gezin, de opleiding van de ouders, het stimulatieniveau van de kinderen, de arbeidsituatie van de ouders, de huisvesting en de gezondheid. Wanneer een gezin zwak scoort op 3 of meer criteria leeft het in armoede. HBVL 31/10/2015
³ Zie voetnoot 1
⁴ HBVL 30/10/2015

De context van maatschappelijke kwetsbaarheid en kansarmoede weegt dus op de onderwijsloopbaan van kinderen en jongeren

Wat is het antwoord van onze Vlaamse regering? De minister van Onderwijs zegt dat ze in Limburg de taalachterstand in het KO, LO en SO onderwijs wil wegwerken. Maar ze investeert er niets in. Terwijl wil ze de bijzondere werkmiddelen afnemen van de scholen met veel kansarme kinderen, SES-leerlingen⁵. Middelen waarmee deze scholen initiatieven nemen om de taalarmoede en leerachterstand bij te werken, de concentratie en de zelfredzaamheid van de leerlingen te verhogen, de ouders doelgericht te betrekken bij het leerproces van hun kinderen.

Deze scholen bevinden zich vooral in die mijngemeenten en andere risicogemeenten. Het beleid beschuldigt die scholen dat ze aan armoedebestrijding doen met hun extra middelen: ze geven bv leerlingen soms eten of kleren, ze betalen de openstaande schoolrekeningen....

Kunnen kinderen met honger geconcentreerd de wiskundeles volgen? Moeten de scholen incassobureaus in schakelen om de betaling van de schoolrekeningen bij de arme gezinnen op te vorderen?

3. Welke discriminatiemechanismen zijn er?

Als we er niet in slagen om de kinderen uit arme gezinnen en 3de generatie kinderen uit allochtone gezinnen een succesvolle schoolloopbaan te laten doorlopen, dan moeten we zelfkritisch durven zijn.

Er zijn maatregelen nodig enerzijds om de achterstanden van de leerlingen in te halen, anderzijds om discriminatiemechanismen in het eigen systeem bloot te leggen en weg te werken.

Voorbeelden van discriminatiemechanismen:

- Verwachten dat alle kinderen van in het eerste leerjaar beschikken over de nodige woordenschat om het onderwijs-leerproces succesvol te kunnen volgen.
- Verwachten dat anderstalige nieuwkomers als neveninstromers op één schooljaar voldoende Nederlands kennen om succesvol hun schoolloopbaan hier uit te bouwen.
- Leerlingen bij de start van het SO na enkele maanden reeds adviseren om over te schakelen van 1A naar 1B.
- Een evaluatiebeleid waarbij je leerlingen enkel beoordeelt op hun prestatie, zonder oog te hebben voor de evolutie in hun leerproces en hun inspanningen.
- Een huistaakbeleid waarin je leerlingen opdrachten geeft die nieuwe inzichten vergen, waarbij geregeld de hulp van ouders ingeroepen wordt, en waarbij je het resultaat laat meetellen voor de eindevaluatie van de leerlingen.
- Een remediëringsbeleid waarbij leerlingen verwezen worden naar schoolexterne diensten zoals logopedisten en privéleerkrachten om de leerachterstanden weg te werken.
- Grote klasgroepen met het gevolg dat de leerkracht de leerlingen individueel minder goed kent en minder aandacht kan geven. Vooral leerlingen afkomstig van meer

⁵ SES-leerlingen: leerlingen met een lage socio-economische situatie, ook indicatorleerlingen genoemd. Dit zijn leerlingen uit gezinnen met een laag inkomen, die wonen in een buurt met hoge leerachterstand en die afkomstig zijn van een moeder met lage scholingsgraad.

achtergestelde sociale middens haken vlugger af in grotere klassen omdat er minder ruimte is voor de leerkracht om maatwerk te leveren aansluitend bij de leervragen van iedere leerling.

- Het jaarklassensysteem in het SO. Niet geslaagd voor bepaalde vakken betekent dat je het hele jaar moet overdoen. Dit terwijl de eindtermen tweejaarlijks per graad opgesteld zijn.
- Leerkrachten voor bijzondere opdrachten plaatsen zonder specifieke vorming en begeleiding. Denk aan de invoering van het M-decreet, de toeloop van politieke vluchtelingen, de specifieke didactiek van het Nederlands als 2de taal....
- Leerlingen die niet gekwalificeerd uitstromen en meestal maatschappelijk kwetsbaar zijn (weinig of geen succeservaringen in hun schoolloopbaan kenden) persoonlijk responsabiliseren voor hun beslissing.⁶ Denk aan de recente maatregel dat leerlingen zonder diploma SO geen wachtuikering krijgen. Dat gebeurt ook weer in de huidige conceptnota van de 3 ministers onderwijs – welzijn – tewerkstelling Crevits – Vandeurzen - Muyters “samen tegen schooluitval”. Preventieve maatregelen om jongeren meer ontwikkelingskansen te geven worden niet uitgewerkt. Enkel spijbelen is de focus van het concrete actieplan. De conceptnota legt bovendien de verantwoordelijkheid voor het spijbelen volledig bij de leerling en de ouders. Het beleid beklemtoont hiermee de leerplicht en zwijgt over leerrecht.

4. Een kwaliteitsvol onderwijs tegen ongelijkheid

Om de achterstanden weg te werken en alle leerlingen te laten slagen zijn er inspanningen nodig die een ernstige investering vergen.

- Bijkomend personeel om te kunnen werken in kleinere klasgroepen, om meer interactief te kunnen werken, maar ook om een schoolbeleid uit te bouwen dat achterstandsmechanismen opheft en leerlingen de kans biedt om achterstanden in te halen, bv. een taalcoördinator, of in het CLB een interculturele medewerker en/of een ervaringsdeskundige in armoede die een brug slaat tussen school en gezin. Er zijn reeds tientallen initiatieven binnen Limburg zowel in basisscholen als in secundaire scholen en CLB's. Maar er is veel meer steun nodig om het verschil te kunnen maken.
- Begeleiding bij het M-decreet: leerkrachten en begeleidend personeel worden immers geconfronteerd met een complexe mini-samenleving in hun klassen: diverse culturele achtergronden, ontwikkelingsnelheden, en interessevelden. Het is niet evident om deze allen in rekening te brengen en jongeren dagelijks te enthousiasmeren. Directies en leerkrachten moeten dan ook ondersteund worden om een motiverend afsprakenbeleid, huistaakbeleid en evaluatiebeleid uit te bouwen, waarbij ook leerlingen een stem krijgen. Dit vereist vorming en wetenschappelijke begeleiding. Het is cruciaal dat scholen preventief worden versterkt en ondersteund, en niet enkel als de problemen zich al voordoen. Laat ons investeren in een schoolbeleid waar én leerkrachten én leerlingen ten volle achter staan, zodat ze met goesting komen werken of school lopen.
- Een kader waarin het schoolteam zich veilig en comfortabel voelt. Schoolgebouwen die niet onderkomen zijn, veilig en netjes. Nu kampen scholen met lekkende daken, te weinig klaslokalen, geen isolatie waardoor de werkingmiddelen opgaan aan verwarming. Er staan voor Limburg nog 308 aanvragen op de wachtlijst voor

⁶ Van de jongeren uit een gezin waar de meerderheid thuis een andere taal dan het Nederlands hanteert, verlaat 25 procent zonder kwalificatie de school. Uit Nederlandssprekende gezinnen is dat maar 8 procent.

schoolgebouwen. Aan het huidige beleidstempo om deze vragen te beantwoorden zullen bepaalde scholen nog 20 jaar moeten wachten.⁷

- Een veilig personeelsstatuut en haalbare opdrachten voor de leerkrachten. Met de nodige ondersteuning en begeleiding voor bijzondere of nieuwe opdrachten.
- Extra werkingsmiddelen voor vorming, materiaal en bijzondere initiatieven. Enerzijds werkingsmiddelen voor degelijke vormingsprocessen en projecten op te zetten voor de schoolteams. Niet enkel de vormingen zelf maar ook het implementatieproces om de inzichten om te zetten in de praktijk vereisen deskundige begeleiding over een hele periode. Dit kost veel geld. Vroeger was er het steunpunt GOK en voordien het OVGB⁸. Beide hebben hun meerwaarde bewezen, maar zijn helaas stopgezet.
- Momenteel lopen de vormingen en het implementatieproces “van motivatie tot goesting” in het SO olv de Limburgse CLB’s en de UGent en met financiële steun van de provincie. Om spijbelen en niet-gekwalificeerde uitstroom in te dijken bouwen ze aan een motiverende aanpak op school, een motiverend beleid en aanmoedigende interacties, waardoor leerkrachten en leerlingen enthousiast naar school komen. Leerrecht is de visie die vele scholen en CLB’s in Limburg delen. De uitdaging die zij vooropstellen is: geef leerlingen meer zin om naar school te gaan. Versterk de motivatie en de betrokkenheid.
- Initiatieven “samen tot aan de meet” waarbij scholen intern flexibele leertrajecten uittekenen om reële kansen op leersucces te bieden aan hun leerlingen. Zoals de leerlingen in de 1ste graad SO intens in hun leerproces opvolgen en bijspijkeren. En daarnaast de studiebekrachtiging uitstellen tot het einde van de graad. Zo creëert men de ruimte en de extra begeleiding om leerachterstanden in te halen.
- Anderzijds extra werkingsmiddelen voor het nodige materiaal: leermethodes, schoolboeken, computers...
- Om de sociale ongelijkheid tegen te gaan moet onderwijs ook volledig gratis zijn, in het basis- en secundair onderwijs
- Tenslotte werkingsmiddelen voor de nodige bijzondere activiteiten rond ‘kennis van de wereld’ uit te bouwen. Kansarme kinderen bevinden zich vaak in een heel beperkte leefwereld. Vaak zijn deze kinderen klein gehuisvest en hebben ze binnen weinig speelruimte. Buiten spelen ze op straat maar zonder leiding en zonder doelgerichte opdrachten. In een jeugdbeweging, een sportclub, een tekenacademie leer je te werken aan een opdracht, samen te zoeken naar oplossingen, een plan op te stellen en te realiseren. Stuk voor stuk erg belangrijke vaardigheden om succesvol je schoolopdrachten te maken. Hen de weg tonen naar en laten kennis maken met de bibliotheek, de jeugdbeweging, de kunstacademie is geen overbodige luxe.

7 HBVL 03/05/2015

8 Steunpunt GOK werd gevormd door 3 universitaire centra, steunpunt NT2, het CEGO en het steunpunt diversiteit boden vorming en begeleiding aan over Nederlands als 2de taal, over ervaringsgericht onderwijs en onderwijs in diversiteit. De centra werkten met beleids subsidie waardoor de onkosten voor de onderwijsinstellingen beperkt bleven. OVGB: het Onderwijsvoorrangsgebiedenbeleid specifiek in het basisonderwijs van Limburg. Dit met de reconversiegelden van de mijnsluitingen.

5. Een brede onderwijshervorming

5.1 De invloed van de sociale achtergrond op de studiekeuze

Om de ongelijkheid in ons onderwijs grondig aan te pakken is er ook nood aan het uitstellen van de studiekeuze. In ons Vlaams onderwijssysteem moet er op twaalfjarige leeftijd al een eerste keuze gemaakt worden. Dit kan een theoretische richting zijn zoals Latijn of een minder theoretische richting zoals Sociale en Technische Vorming. Deze keuzes zijn in zekere mate al definitief. Zo kunnen leerlingen die zonder Latijn beginnen hier niet meer op terugkomen. Met hoeveel goede intenties leerkrachten ook adviseren, de realiteit is dat het te vroeg is om een grondig advies te geven.

Om gemotiveerde leerlingen te krijgen zouden leerlingen best zelf kunnen kiezen welke richting ze willen volgen. De leerling is uiteindelijk degene die heel wat uren zal spenderen om de leerstof te verwerken. Maar het spreekt voor zich dat een twaalfjarige nog te weinig zelfkennis en ervaring heeft om zulke belangrijke beslissing te maken.

Maar ouders, leerlingen en leerkrachten worden nu dus wel gedwongen om op dat moment een keuze te maken. Het antwoord op de vraag “welke studierichting moet ik kiezen?” wordt voor een groot deel bepaald door de sociale achtergrond van de leerling. Bijna 9 van de 10 leerlingen uit de hogere middenklasse krijgen het advies om voor moderne wetenschappen of Latijn te kiezen. Bijna de helft van de kinderen uit een arbeidersgezin krijgen als advies om een niet-theoretische optie te kiezen, geen Latijn of moderne wetenschappen dus maar iets wat als lager gezien wordt. Zelfs bij dezelfde punten krijgen leerlingen uit de hogere middenklasse vaker het advies om Latijn of moderne wetenschappen te gaan studeren. Bronvermelding?

Het probleem is dus dat er op die leeftijd onvoldoende geweten is om te kiezen voor de juiste studierichting. En dan gaat de toekomst van kinderen bepaald worden door iets wat nooit zou mogen spelen in een samenleving die zegt te streven naar gelijke kansen. De modernisering van het onderwijs van Minister Hilde Crevits heeft hier niets aan veranderd. De discussie van een brede eerste graad lag op tafel maar zij heeft deze terug van tafel gegooid. “Van een uitstel van de studiekeuze, zoals bepleit in het internationale wetenschappelijke onderzoek, is alleszins geen sprake, integendeel.” schrijven sociologen Mieke Van Houtte (UGent) en Simon Boone (VUB) over de modernisering van Crevits.

5.2 Het watervalstelsel

“Het is een scharniergraad: we willen de leerlingen kansen geven om sterker te worden, zich te verdiepen en te verkennen” zegt Crevits over de eerste graad. Door de vroege opdeling in studierichtingen die Crevits handhaaft met haar modernisering krijgen we echter een tegengesteld effect. Om alle opties open te houden wordt vaak zo theoretisch mogelijk gekozen. En dan zien we wel of het lukt. Op deze manier wordt een waterval in gang gezet van jongeren die geprobeerd hebben maar uiteindelijk toch van richting moeten veranderen of een jaar moeten overdoen. Negatieve ervaringen worden op deze manier kenmerkend voor de schoolcarrière van deze leerlingen, met alle negatieve gevolgen voor de motivatie van deze leerlingen als resultaat. Bijna een op drie van de leerlingen loopt vroeg of laat tegen een B-attest aan waardoor ze niet verder kunnen in dezelfde richting. Bijna één op drie van de vijftienjarigen in Vlaanderen heeft een jaar overgedaan.

De leerling ervaart deze omschakelingen en het zittenblijven als een persoonlijk falen terwijl cijfers aantonen dat de sociale achtergrond van de leerling opnieuw voor een groot deel meespeelt. Leerlingen met laaggeschoolde ouders hebben 50 procent meer kans ooit tegen een B-attest aan te lopen en dus van richting te moeten veranderen in vergelijking met kinderen

van hooggeschoolde ouders. Aan het eind van het middelbaar onderwijs heeft een leerling 95 procent kans om in het ASO te zitten als de moeder een universitair diploma heeft, en 80 procent kans om in het BSO te zitten als de moeder alleen maar lager onderwijs heeft genoten. Een kind van een ongeschoolde arbeider heeft 19 keer meer kans op BSO dan een kind van een kaderlid.

5.3 Sociale segregatie

Onze samenleving is divers. Ons onderwijs heeft een belangrijke verantwoordelijkheid in het leren omgaan met die diversiteit. Maar ons onderwijs geeft het verkeerde voorbeeld. Vanaf twaalf belanden kinderen met verschillende sociale achtergronden in verschillende studierichtingen en verschillende scholen. Veel van onze toekomstige ingenieurs zitten op een ASO-school waar ze geen contact meer hebben met veel dan de toekomstige arbeiders op een TSO-BSO-school zitten. En de verschillende groepen die gecreëerd worden krijgen niet dezelfde waardering. Jongeren uit het BSO hebben het gevoel dat er op hen neergekeken wordt. In plaats van jongeren vanuit verschillende buurten, jongeren met een verschillende thuistaal en jongeren waarvan de inkomens van hun ouders verschillen naar elkaar toe te laten groeien, stimuleert ons onderwijs verdeeldheid.

Een eerste voorwaarde om de diversiteit een positieve rol te laten spelen in onze samenleving is het ontmoeten. Stereotypes over bepaalde groepen worden door de vroege opdeling niet ontkracht maar versterkt.

5.4 Stel de studiekeuze uit

“Doel is het best mogelijke onderwijs bieden voor elke leerling” zegt Crevits over haar modernisering. De vroege opdeling die met deze modernisering doorgezet wordt doet echter het omgekeerde. Veelvuldig wetenschappelijk onderzoek toont aan dat sterke leerlingen hier geen voordeel van ondervinden. Leerlingen die lage punten halen worden door deze vroege opdeling echter sterk negatief beïnvloed.

De PVDA vindt dat de eerste en de tweede graad een veelzijdig en in essentie gemeenschappelijk basisprogramma moeten aanbieden, dat de beste elementen uit de huidige onderwijsvormen combineert. Het is verkeerd om leerlingen op twaalfjarige leeftijd al een studiekeuze te laten maken. Maar natuurlijk mag dit geen eenheidsworst worden. Leerlingen zijn divers. Je moet op maat kunnen werken aansluitend bij het leerniveau en de interesses van de leerlingen. Die diversiteit moet een positieve rol spelen in het onderwijs. Leerlingen kunnen van elkaar leren. Ze hebben verschillende ervaringen, verhalen, talenten en interesses. Dit kan een troef zijn. Dit vraagt onderwijs en begeleiding dat vertrekt vanuit de ontwikkelings- en leerbehoeften.

Maar om die diversiteit een positieve rol te kunnen laten spelen moet er geld worden vrijgemaakt. De klassen moeten kleiner worden zodat de leerkracht tijd kan maken voor leerlingen. Ook moet er ondersteuning zijn voor leerkrachten om die diversiteit een positieve rol te laten spelen. Er is differentiatie nodig ten aanzien van de leerinhoud, het onderwijsleerproces en het product. De inhoud kan worden aangepast naar interesse en vorderingsniveau: verrijkingsstof voor wie de basisdoelen al bereikt heeft en terwijl remediëren van achterstanden. In het onderwijsleerproces kan je variëren in vorm en tempo van de onderwijs- en leeractiviteiten, en in de mate waarin je de regie in de handen van de leerlingen legt om bijvoorbeeld in te spelen in verschillen in voorkeuren, leertempo of de mate van zelfsturend vermogen van de leerlingen. Bij de evaluatie kan je leerlingen ruimte

geven in de manier waarop zij hun kennis en kunde het best kunnen tonen zoals werkstukken, portfolio's, geïntegreerde proeven.⁹

Het kan ook niet dat een leerkracht tegelijk pedagoog, vakexpert, psychologisch begeleider en sociaal werker is. Zeker niet als de vormingen en opleidingen voor leerkrachten veel van deze elementen negeren. Daarom is er een stevig begeleidingskader nodig. De CLB's dienen daarom ook de omkadering te krijgen om naast hun leerlinggerichte opdrachten ook hun schoolondersteunende opdrachten in samenspraak met de pedagogische begeleiding effectief te kunnen uitbouwen.

Het huidige beleid blijft de financiering van het onderwijs afbouwen terwijl de grote vermogens blijven groeien. We moeten investeren in onderwijs zodat er voldoende leerkrachten zijn en zodat er voldoende omkadering is van het naar school gaan voor elke leerling een positieve ervaring te maken.

⁹ 'Het onderwijsdebat. Waarom de hervorming van het secundair onderwijs broodnodig is. Ides Nicaise, Bram Spruyt, Mieke Van Houtte, Dimokritos Kavadias. 2014,EPO.